

OECD Ülkelerinde Sosyal Yardım Harcamalarının Gelir Dağılımına Etkisi: Panel Veri Analizi

The Effect of Social Assistance Expenditures on Income Distribution in OECD: A Panel Data Analysis

Nadir EROĞLU

Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, neroglu@marmara.edu.tr

Dilek ALTAŞ

Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İİBF, Ekonometri Bölümü, dilekaltas@marmara.edu.tr

Turgut ÜN

Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Göztepe Kampüsü İktisat Fakültesi, turgutun@marmara.edu.tr

Mustafa İlker ULU

Dr., Marmara Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, vollerbroker@hotmail.com

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Geliş 8 Temmuz 2017
Düzeltilme Geliş 13 Eylül 2017
Kabul 15 Eylül 2017

Anahtar Kelimeler:

Gelir Dağılımı, Sosyal Yardım, Sosyal Harcamalar

© 2017 PESA Tüm hakları saklıdır

ÖZET

İktisat tarihi boyunca gelir dağılımı eşitsizliği, en çok tartışılan ve çözümü adına en çok mücadele edilen konulardan biridir. 1990'lı yıllardan itibaren gelir dağılımı eşitsizliği tüm dünyada olduğu gibi OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) ülkelerinin birçoğunda artmıştır. Sosyal yardım harcamaları, gelir dağılımı eşitsizliğini doğrudan düzenleyen en önemli araçlardan birisidir. Bu çalışmada, Türkiye'nin de yer aldığı 21 OECD ülkesi için 2004-2011 döneminde sosyal yardım harcamalarının gelir dağılımı üzerindeki etkisi Panel Veri Analiziyle araştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre sosyal yardım harcamaları gelir dağılımını olumlu yönde etkilemektedir. Sosyal yardım harcamaları arttığında gelir dağılımı eşitsizliği azalmaktadır. Gelir dağılımının düzenlenmesinde sosyal yardım harcamalarının eğitim harcamalarından daha etkili olduğu ortaya koyulmuştur. Ayrıca, işsizlik ve nüfus artışının gelir dağılımı eşitsizliğini olumsuz yönde etkilediği anlaşılmıştır. Dışa açıklık, eğitim harcamaları, yaşlı nüfus ve eğitime katılım ile gelir dağılımı eşitsizliği arasında ise negatif bir ilişki tespit edilmiştir.

ARTICLE INFO

Article History:

Received 8 July 2017
Received in revised form 13 Sep 2017
Accepted 15 Sep 2017

Keywords:

Income Distribution, Social Assistance, Social Expenditure

© 2017 PESA All rights reserved

ABSTRACT

Inequality of income distribution is one of the issue which is most discussed and struggled for its solution throughout the history of economics. Since the 1990s, inequality of income distribution has increased in most of the OECD (The Organisation for Economic Co-operation and Development) countries as in the whole world. Social assistance expenditures are one of the most important means of directly regulating inequality of income distribution. This study investigated the effect of social assistance expenditures on income distribution for 21 OECD countries including Turkey, by analyzing Panel Data. According to the findings obtained, social assistance expenditures affect income distribution positively. Inequality of income distribution decreases when the social assistance expenditures increase. It has been proved that social assistance expenditures were more effective than education expenditures in regulating income distribution. It is also understood that unemployment and population growth affected the inequality of income distribution negatively. Besides, there is a negative relationship

between openness, education expenditures, elderly population, education participation and inequality of income distribution.

GİRİŞ

İktisadın kurucularından Adam Smith ve David Ricardo'dan itibaren üretim sonrasında elde edilen gelirin kimler arasında ve nasıl adaletli bir şekilde paylaşılacağı sorusunun cevabı üzerine sürekli tartışmalar yapılmıştır. Geçmişten itibaren bu tartışmalar sürerken, günümüzde de gelir dağılımı eşitsizliği, tüm dünya ekonomilerinin özellikle de Türkiye'nin de yer aldığı gelişmekte olan ülkelerin en kritik ekonomik sorunlarından biri olarak görülmektedir. Özellikle toplumsal birçok sorunun kaynağı olması nedeniyle ekonomilerde yaşanan siyasi istikrarsızlıkların asıl sebebi olarak görülmektedir. Toplumsal açıdan önemli, ekonomik ve sosyal maliyeti olan böyle büyük bir sorunun çözümü adına ülkeler büyük bir çaba göstermektedirler.

Ülkeler için böyle köklü bir sorunu çözebilecek iktisadi politikalarından belki de en önemlisi kamu harcamaları içerisinde yer alan kamu sosyal yardım harcamalarıdır. Çünkü diğer iktisadi politikaların aksine sosyal politikalar, gelirin adaletsizce dağıtılmasından dolayı yoksul olarak tanımlanan kesime doğrudan etki eden politikalarlardır. Her sosyal devletin vatandaşlarına insanlığın hak ettiği bir hayat standardını sağlaması gerekliliği nedeniyle bu seviyelere ulaşamayanlara devlet tarafından sosyal yardım sistemi kapsamında sosyal destekler sağlanmaktadır.

Gelir dağılımı eşitsizliği sorunu geçmişten günümüze kadar iktisadi tartışmaların odağındaki en önemli konuların başında gelirken, sosyal yardım harcamaları ile gelir dağılımı arasındaki ilişki çok daha güncel bir konudur. Büyüme, uluslararası ticaret, yabancı sermaye yatırımları, eğitim ve demokrasi gibi iktisadi konuların gelir dağılımını nasıl etkilediğini araştıran birçok bilimsel çalışma yapılmasına rağmen sosyal yardım harcamalarının gelir dağılımı üzerindeki etkilerini araştıran bilimsel çalışma literatürde az sayıdadır. Bu nedendir ki, sosyal yardım harcamalarının gelir dağılımına etkilerinin incelendiği bu çalışmanın en önemli amaçlarından birisi literatüre katkıda bulunmak ve bu alanda başka bilimsel çalışmaların yapılabilmesine olanak sağlamaktır. Ayrıca, elde edilecek bilimsel sonuçlara göre ekonomi yönetimlerine uygulayacakları ekonomi politikalarının seçiminde yardımcı olmak da bu araştırmanın diğer önemli bir amacıdır.

Böylesine önemli ekonomik ve sosyal bir sorunu analiz etmek ve daha etkin bilimsel sonuçlara ulaşabilmek için ekonometri bilim dalından yararlanılmıştır. Araştırmada hem zaman verilerinin hem de kesit verilerinin (ülkeler) kullanılacak olması nedeniyle panel veri analizi kullanılmıştır. OECD ülkelerinin 2004-2011 yılları arasındaki verilerinden yararlanılmıştır.

Çalışmada ilk olarak sosyal yardımların gelir dağılımı üzerindeki etkisinin teorik altyapısına yer verilmiştir. Sonraki bölümde OECD ülkelerindeki ve Türkiye'deki sosyal yardım harcamaları, genel bir bakış açısıyla değerlendirilmiş ve daha sonra sosyal harcama politikalarının etkinliğinin araştırıldığı literatürdeki ampirik çalışmalara yer verilmiştir. Akabinde Türkiye'nin de yer aldığı OECD ülkelerindeki gelir dağılımı ile sosyal yardım harcamaları arasındaki ilişki, panel veri analizi kullanılarak ekonometrik olarak ortaya koyulmuştur. Sonuç bölümünde ise elde edilen bulguların değerlendirilmesi ve politika önerileri sunulmuştur.

1. Gelir Dağılımı ve Sosyal Yardım Harcamaları

1.1 Gelir Dağılımını Etkileyen ve Düzenleyen Sosyal Yardım Harcamaları

Tarih boyunca sosyal yardımlar, ülkelerin yoksullukla mücadelede en etkin olarak kullandıkları yöntemlerden biri olmuştur (Önen, 2010: 64). Günümüzde de sosyal yardımlar yoksullukla mücadelede devlet yönetimi tarafından en çok tercih edilen uygulama olarak göze çarpmaktadır (Altan, 2006: 152).

Sosyal yardım en genel anlamda, temel ihtiyaçlarını karşılayamayan bireyleri, sosyal güvenlik sistemi kapsamında korumak amaçlı yoksullukla mücadele hedefi olan devlet tarafından alınan önlemler (aynı ve nakdi yardımlar) bütünüdür (Tokol, 2000: 1). Başka bir tanımlamaya göre ise yoksul kabul edilen ve muhtaç kişilere maddi, aynı veya nakdi yardımların yapılmasıdır (Taşçı, 2008: 129). Sosyal yardımlar, sosyal sigorta sistemi içerisinde yer almayan asgari geçim seviyesinin altında geliri olanlara sosyal koruma programları kapsamında yapılan maddi manevi yardımlardır (Hacımahmutoglu, 2009: 23-25).

İşsizlik, sakatlık ve yaşlılık gibi nedenlerden dolayı hayatlarını devam ettirebilecek düzeyde gelir elde edemeyenlere devletin sosyal devlet olmanın gereği karşılıksız olarak sosyal açıdan yardım etmesini ifade eden sosyal yardımlar da gelir dağılımını olumlu yönde etkilemektedir.

Devlet asgari geçim düzeyinin altında kalan bireylere vergi gelirleriyle finanse edilen yardımlarla (primsiz rejim) ya da oluşturulan zorunlu sosyal sigortalar sistemiyle (primli rejim) sosyal transfer gerçekleştirebilmektedir. Primsiz rejim sistemi, yardıma muhtaç kişilere yapılacak yardımların finansmanı tüm gelir gruplarından sağlandığı için gelir dağılımını olumlu etkilemektedir. Ancak, yararlanıcıların sürekli olarak bu yardımları talep edebileceği ve sermaye birikimini ve ekonomik verimliliği negatif olarak etkilediği için bazı eleştirilere maruz kalmaktadır. Primli rejim sisteminde ise yüksek gelirli grupların sistemin finansmanındaki paylarını fiyat mekanizmalarıyla dar gelirli bireylere yansıtılmaları durumunda gelir dağılımı eşitsizliğinin azalması beklenirken aksine artabilmektedir. Aynı şekilde dolaylı vergilerin uygulandığı bir ekonomide dar gelirli grupların finansmana katılmak zorunda kalmaları da sosyal yardım harcamalarının gelir dağılımına olumlu etkisini azaltmaktadır.

1.2 OECD Ülkelerindeki Sosyal Yardım Harcamalarına Genel Bir Bakış

Dünyadaki sosyal yardım uygulamaları devamlı geliri sağlayan yaşam şartlarını korumak, yoksulluğu ve ekonomik eşitsizliği engellemek, sosyal dışlanmayı ve marjinalleşmeyi önlemek amacıyla yapılmaktadır (Lindert, 2002: 3). Farklı ülkelerde farklı biçimlerde uygulamalar olarak karşımıza çıkan sosyal yardım uygulamalarının özellikle kurumsallaşma açısından Avrupa ülkelerindeki örnekleri referans teşkil etmektedir.

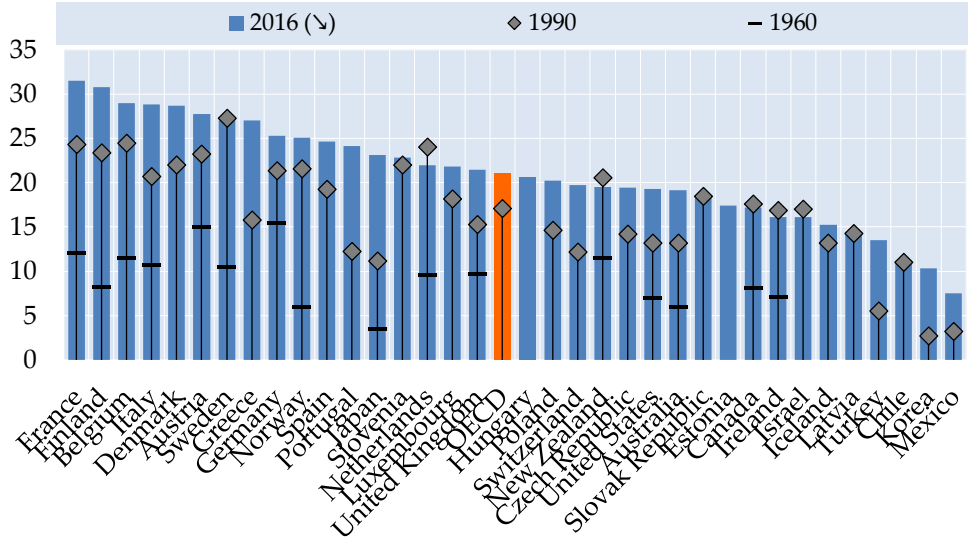
Sosyal yardımların da içinde yer aldığı sosyal koruma mekanizmaları üç şekilde uygulanmaktadır; ilk olarak çocuk sahibi olan ailelere yapılan yardımlar gibi sadece belirgin bir sosyal sınıfa, gelirine bakılmaksızın sağlanan desteklerdir. Diğer bir uygulama ise işsizlik sigortası ve emeklilik maaşı gibi sosyal sigortalar uygulamalarıdır. Son olarak ise sosyal yardımları kapsayan ortalama gelir testine göre asgari geçim düzeyinin altında kalanlara ve engelliler ya da yaşlılar gibi belirli kesimlere yapılan aynı ya da nakdi yardımlardır (Lindert, 2002: 4). Sosyal yardım uygulamaları Türkiye'nin de yer aldığı bazı ülkelerde işgücü piyasasına dâhil olmayan yoksullara yapılırken, çalışmasına rağmen asgari geçim düzeyini geçememiş bireyler dışlanmış olmaktadır (OECD, 2016: 11).

OECD ülkelerinde kamu sosyal harcamaları (sosyal güvenlik, emeklilik ve işsizlik sigortaları, sağlık ve sosyal yardım) Gross Domestic Product-Gayri Safi Milli Hasıla (GDP)'nin %21'ni oluşturmaktadır (OECD, October 2016: 1). Finlandiya ve Fransa GDP'lerinin %30'undan daha fazla kamu sosyal harcaması gerçekleştirerek 2016 yılı itibarıyla en fazla kamu sosyal harcaması yapan OECD ülkeleri olmuşlardır. Avusturya, Almanya, Belçika, Danimarka, İtalya, İsveç, Norveç ve Yunanistan ise ekonomik kaynaklarının çeyreğinden daha fazlasını kamu sosyal koruması için ayırmıştır. Aksine, Şili, Kore, Litvanya, Meksika ve Türkiye GDP'lerinin %15'inden daha azını kamu sosyal harcamalara ayırmışlardır. Avustralya, Japonya ve Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) 1960'lı yıllara göre karşılaştırıldığında sosyal yardım sistemlerinde gelişme yaşanmıştır. Türkiye, Kore ve Meksika sosyal harcamalar için en düşük bütçeyi ayırmalarına rağmen 1990'lı yıllara göre iki kat daha fazla kamu sosyal harcaması yaptıkları görülmektedir.

Avrupa kıtasında sosyal yardım harcamalarının ABD ve İngiltere ile karşılaştırıldığında aile gelirleri içerisindeki oranı daha yüksektir. Ülkeler arasında karşılaştırma yapıldığında sosyal

yardımların gelir içindeki payı fazla olan ülkelerde, gelir eşitsizliklerinin daha düşük seviyelerde olduğu görülmektedir. Bu nedenle, Kuzey Avrupa ülkelerindeki gelir eşitsizliği ABD'ye göre oldukça azdır. Vergi ve transferler sonrası harcanabilir gelir üzerinden hesaplanmış 2013 yılına ait OECD Gini oranlarına göre ABD'deki Gini katsayısı 0,396 iken, İsveç'te 0,281, Hollanda'da 0,280, Belçika'da 0,268, Fransa'da 0,294 ve Almanya'da 0,292'dir (Neubourg, 2004: 10). Türkiye'deki gibi aile üzerine kurulan sosyal güvenlik sistemine sahip İtalya'da da Gini katsayısı 0,325 iken Türkiye'deki Gini katsayısı 0,393'tür.

Şekil 1: OECD Kamu Sosyal Harcamaları (GDP Oranı)

Kaynak: The OECD Social Expenditure Database, 2016, OECD, (www.oecd.org/social/expenditure.htm)

AB ülkelerindeki sosyal sigorta uygulamalarını kapsamayan sosyal yardımlar, yoksulluk riski ile karşı karşıya olan nüfus yüzdesini 9 birim, Polonya ve Fransa'da 14 birim azaltmasına rağmen Türkiye'de ise 5 birim azaltmaktadır (Guio, 2005: 4). Aslında bu sonuçlar ülkelerin hangi sosyal yardım politikaları uyguladıkları konusunun da ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Ortaya koyulan çalışmaların büyük çoğunluğu sosyal yardımların yoksulluğu azalttığını ispatlamaktadır (OECD, 2016: 16). Fransa'da uygulanan minimum gelir desteği (RMI) yararlanıcıların aileleri de değerlendirildiğinde üç milyon kişiyi etkilerken Türkiye gibi bazı ülkelerde ise sosyal yardım miktarının ve yararlanıcıların sayısının düşük olması sebebiyle sosyal yardımların etkisinin çok da büyük olduğu söylenemez (Bargain ve Doorley, 2009: 4).

Sosyal yardımların işgücü piyasasını nasıl etkilediği, işgücü piyasasındaki ücret ve sosyal haklar gibi imkânların seviyesine, bireylerin iş arama ve bulma yeteneklerine göre değişmektedir. Sosyal yardımların çalışacak durumda olanların çalışma isteklerini azalttığı düşünülmektedir. Bu tartışma nedeniyle sosyal yardımların verilmiş süresi ve şartları, sosyal yardımların miktarı ile ücretler arasındaki farklılık çok önemlidir. Yapılan birçok bilimsel çalışmaya göre sosyal yardım miktarı ve sosyal yardımların elde edilebilirliği arttıkça yoksulluk ve gelir eşitsizliğinin azaldığı ancak bunun yanında bireylerin çalışma isteğini azaltarak, işsizliği arttırdığı savunulmuştur (Ditch, 1999: 67). Örneğin Fransa'da RMI'nin özellikle kadınların çalışma isteğini azalttığı konusunda birçok çalışma vardır. Türkiye'de de buna paralel görüşler hâkimdir. Bu sebeple sosyal yardım uygulamaları çalışabilecek düzeydeki nüfusun yerine çalışamayacak ya da kesinlikle istihdam edilemeyecek bireyleri kapsamalıdır.

1.3 Türkiye'deki Sosyal Yardım Harcamalarına Genel Bir Bakış

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın (ASPB) önceki yıllarda sosyal yardım veren kurumlardan derlediği istatistiklere göre 2015 yılı tahminine göre 25,8 milyar ₺, 2016 yılı

tahminine göre 32 milyar ₺ (GSYİH içerisindeki payı 1,45) sosyal yardım harcaması yapılmıştır. Bunun yaklaşık 20 milyar ₺'si ASPB tarafından geri kalanı ise özel vakıf ve kuruluşlar tarafından gerçekleştirilmiştir. TÜİK'in işgücü (emekli) ve işsizlik harcamalarının da dâhil olduğu 2015 sosyal koruma harcamaları verilerine göre toplam 13 milyon kişiye 274,9 milyar ₺ (GSYİH içerisindeki payı %11,8) sosyal koruma harcaması yapılmıştır. TÜİK'in sosyal koruma harcamaları içerisinde Banka Vakıf Sandıkları, Dernek ve Vakıfların harcamaları da yer almaktadır. ASPB'nın 2016 yılındaki bütçe ödeneğinin genel bütçe içerisindeki payı %4,42'dir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2017: 57).

2.Ampirik Literatür

Literatüre baktığımızda, Barro ve Sala-i Martin (1997)'in geliştirmiş oldukları büyüme teorilerinde büyümenin kişisel refaha etkilerini, kamu harcamalarının gelir dağılımında sağladığı adalete göre açıklamaya çalışmıştır. Bu çerçevede kamu harcamalarının gelir dağılımında adaletin sağlanmasında önemli faydası olduğunu savunmuşlardır. Literatürde kamu harcamalarının gelir dağılımı eşitsizliğini azaltacağını ortaya koyan çalışmalar olarak Adelman ve Robinson (1988), Lindert ve Williamson (1985), Brenner, Kaelble ve Thomas (1991), Papanek ve Kyn (1986)'in yaptıkları incelemeler ön plana çıkmıştır.

Levine ve Renelt, yapmış oldukları çalışmada elliden fazla değişkenin büyüme ile ilişkisini regresyon analizleriyle ortaya koymaya çalışmışlardır. Yaptıkları analizlerde birçok defa bağımlı değişken olarak kişi başına reel gayri safi yurtiçi hasılanın (GSYİH) büyüme oranını ele almıştır. Kişi başına reel GSYİH da gelir dağılımının bir göstergesi olduğu düşünülerek bu analizlere yer verilmiştir (Levine ve Renelt, 1992: 942-963).

Bu çalışma, büyüme ile GSYİH içindeki hisse senedi yatırımları ve hisse senedi yatırımları ile uluslararası ticaretin GSYİH'ya oranı arasında pozitif ve güçlü bir korelasyon olduğunu ispat etmeye çalışmıştır. Literatüre bakıldığında, mali politika araçları ile büyüme arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok yazar ticaret politikasının potansiyel önemini reddederken, ticaret ile büyüme arasında ampirik bir ilişki olduğunu araştıran yazarlar ise mali politikanın rolünü reddederler. Dolayısıyla böyle bir çalışma, elliden fazla değişkenin büyüme ile arasındaki ilişkinin sonuçlarını bir çalışmada bulabilme imkânı sağlamaktadır.

Edward E. Leamer's (1983) tarafından geliştirilen bağlayıcı uç analizi (Extreme Bounds Analysis) ekonometrik analiz yöntemini kullanmışlardır. Çok geniş değişkenler grubu ile çalışılmıştır. Birçok makroekonomik değişken ile büyüme arasında bağımlı istatistiksel bir ilişki olduğunu ispatlamaya çalışmışlardır.

Bu konudaki diğer önemli bir çalışma ise gelişmekte olan ülkelerde (GOÜ) vergi ve kamu sosyal harcama politikalarının gelir dağılımına etkisinin incelendiği çalışmadır (Chu, Davoodi ve Gupta, 2000: 2-30). Ortalama olarak vergi öncesi gelir dağılımı sanayileşmiş ülkelere göre GOÜ'de daha iyi durumdadır, daha eşittir yani daha az eşitsizdir. Buna rağmen sanayileşmiş ülkelerin aksine GOÜ genel olarak gelir eşitsizliğini azaltmak için vergi ve transfer harcama politikalarını kullanamamaktadır. 1980 ve 1990'larda birçok gelişmekte olan ülkelerde gelir eşitsizliği artmıştır.

GOÜ'deki gelir dağılımı maliyenin rolü ve diğer ekonomik politikalar ile ilgili olarak birçok soru ortaya çıkmaktadır;

- Bu ülkelerde gelir dağılımı daha eşitsiz hale mi gelmektedir?
- Vergilerin, transfer ve diğer harcama politikalarının yeniden dağıtım rolü nedir?

Elde edilen sonuçlara göre, vergi rejimi, ortaokul katılım oranı, kentleşme ve enflasyon gibi birçok potansiyel gelir dağılımı belirleyicileri ile gelir dağılımı arasında güçlü bir ilişki olduğuna dair bulgular ortaya koyulmaktadır. Dolaysız vergilerin dolaylı vergilere oranının ve ortaokula katılım oranının Gini katsayısı ile negatif bir ilişki içerisinde olduğu yani gelir dağılımını olumlu yönde etkilediği ifade edilmiştir.

Vergi rejiminin dağıtım etkileri sadece vergi yapısına göre değişmemekte aynı zamanda vergi gelirlerinin GDP'ye oranına göre de değişmektedir. Hem dolaysız vergilerin dolaylı vergilere oranındaki bir artış ve ortaokul katılım oranındaki genişleme Gini oranını azaltmaktadır. Kentleşmenin ise pozitif, negatif ve nötr etkileri olabileceği vurgulanmıştır. Yüksek enflasyonun da yüksek gelir eşitsizliğine sebebiyet verebileceği ifade edilmiştir. Enflasyonun uzun vadede Gini katsayısını etkilemediği iddia edilmiştir. Vergi transfer programlarının gelişmiş ve sanayileşmiş ülkelere göre gelir dağılımını düzenleyici olarak etkin bir şekilde kullanılmadığı ispat edilmiştir.

Kamu harcamalarının gelir dağılımına etkisini panel veri yöntemi ile araştıran diğer bir çalışma ise Li, Xie ve Zou üçlüsü tarafından yapılan araştırmadır (Li, Xie and Zou, 2000: 952). İlk kurdukları modelde sadece kişi başına gelir ve refah, eğitim, sosyal güvenlik, sağlık ve altyapı vb. harcamalarının yer aldığı kamu harcamaları yer almaktadır. Daha sonra ise modele dışa açıklık, finansal kalkınma, ticaret hadleri şokları ve nüfus artışı değişkenlerini bağımsız değişken olarak dâhil etmişlerdir.

Yapmış oldukları analizler sonucunda gelir vergilerinin ve kamu harcamalarının gelir eşitsizliğini azalttığını ampirik olarak ortaya koymuşlardır.

Gregorio ve Lee ise eğitimin gelir dağılımına etkisini araştırırken kamu harcamalarını modeline bağımsız değişken olarak dâhil etmiş ve yaptığı analizler sonucunda kamu harcamalarının gelir dağılımı eşitsizliğini azalttığına dair sonuçlara ulaşmıştır (Gregorio ve Lee, 2002, 10-15).

Birçok farklı kaynaklardan elde edilen verileri panel veri analizi yöntemiyle test eden başka bir çalışmada ise gelir dağılımı eşitsizliğinin ve tröstün sosyal harcamalar üzerindeki etkileri açıklanmaya çalışılmıştır (Schwabish, Smeeding ve Osberg, 2004, 5-23). Literatüre göre bu alanda yapılmış çalışmaları üç konu başlığı altında toplamışlardır; sosyal sermaye ve gelir eşitsizliği, sosyal harcama ve gelir eşitsizliğinin medyan seçmen modelleri ** ve sosyal harcama ve ekonomik büyümedir. Bu üç konu başlığına birde siyaset bilimi içerisinde siyaset ve sosyal harcama da eklenmiştir. Literatür taraması sonucunda elde ettikleri bulgular şu yöndedir;

- Gelir eşitsizliği ve yoksulluk farklı kavramlardır
- Ekonomik adaletsizlik ve sosyal harcama arasındaki ilişki karşılıklı bağımlılık ilişkisidir ve bu yüzden gelir eşitsizliğinin sosyal harcama üzerindeki etkisini en iyi şekilde anlayabilmek için gelir eşitsizliği ölçümünün seçimini yapmak çok çok önemlidir
- Gelirin yeniden dağıtım modellerinde ülkelere göre, kurumlar ve seçim mekanizmaları gibi faktörlerden dolayı farklılıklar olabilmektedir
- Ele aldıkları ülkelerin hepsi demokrasi ülkesi ve sosyal harcamalar konusunda farklı politikalar uygulamaktadırlar. Kurdukları model;

Sosyal Harcamalar = f(Eşitsizlik, Değerler-Güvenilirlik Ölçümü, Büyüme, Kurumlar, Göçler)

En küçük kareler yöntemini kullanarak modeli test etmişlerdir. Gözlemlerini 17 ülke üzerine yapmışlar ve eşitsizlik verilerini Luxemburg Income Study'den (LIS), sosyal harcamalar ve büyüme verilerini OECD Social Expenditure Database'den (SOCX), değerler verilerini World Value Survey (WVS)'den almışlardır.

Bağımlı değişken olarak aldıkları sosyal harcamalar verilerini toplam sosyal harcamalar (nakit olarak yaşlı ve yaşlı olmayanlara yapılan) ve nakit ya da değil yaşlı olmayanlara yapılan toplam harcamalar olmak üzere iki açıdan incelemişlerdir. Eşitsizlik verileri ise hem piyasa geliri hem de harcanabilir gelir eşitsizliğini ve vergi öncesi-sonrası ve transfer harcamaları sonrası yoksulluk oranlarını kapsamaktadır.

Yaptıkları analizler sonucunda, yüksek gelir eşitsizliğinin sosyal harcamaları azalttığını açıklamışlardır. Orta sınıf ve fakir sınıf arasındaki eşitsizliğin sosyal harcamalar üzerinde küçük ama pozitif, orta sınıf ile dağılımın en sonundaki sınıf arasındaki eşitsizliğin ise sosyal harcamalar üzerinde büyük ama negatif bir etkinin olduğunu ispatlamışlardır.

Daha yakın tarihteki literatüre baktığımızda ise özellikle kamu harcamalarının gelir dağılımına etkisini panel veri yöntemi ile inceleyen çalışmalardan en önemlisinde, gelişmiş ekonomilerde kamu harcamalarının, eğitimin ve kurumların gelir dağılımına etkisini incelemektedir (Afonso, Schukrecht ve Tanzi, 2008: 7-30). Bu çalışma şunu ispat etmiştir ki; kamu politikaları doğrudan sosyal harcamalar vasıtasıyla, dolaylı olarak ise yüksek kaliteli eğitim, beşeri sermaye ve ekonomik kuruluşlar aracılığıyla gelir dağılımını çok önemli bir şekilde etkilemektedir.

Söz konusu çalışmada, ilk olarak gelir eşitliğinin belirleyicileri üzerinde durulmuştur. Belirli bir zamanda, belirli bir ülkede düzenlemeler, kamu harcama politikaları ve vergilendirme aracılığıyla devlet müdahalesi olmadan gelir dağılımı aşağıdaki faktörlerden etkilenmektedir;

- Maddi ve finansal zenginlik mirası
- Beşeri sermaye mirası: öğrenmeye, çalışmaya, riske karşı ve diğer davranışlar mirası, yani aileden öğrenilen davranışları içerir. Miras yoluyla kişilere geçen genetik faktörlerin çok etkili olduğu tartışmalı olsa da, miras yoluyla geçen kişisel iletişim, kişisel gelirler ve diğer değerli varlıklar kişinin sosyal sermayesini belirlemektedir.
- Toplumsal normlar ve düzenlemeler; örneğin zengin insanların zengin insanlarla evlenmesi ya da eğitilmiş insanların yine eğitilmiş insanlarla evlenmesi gibi
- Kişisel yetenekler
- Geçmiş devlet politikaları

Devlet gelir dağılımını vergiler, kamu harcamaları, vergi harcamaları ve bazı düzenleyici politikalar ile belirlemektedir. Düzenleyici politikalar ise şunlardır;

- Fiyatları ve gelirleri kontrol etmek
- Bazı kişisel kategorilere göre işe alım kontenjanları belirlemek
- Patentler ve diğer entelektüel varlık çeşitleri için varlık haklarını oluşturmak
- Anti-tröst politikalarını izlemek

Devlet gelir dağılımını vergiler, harcamalar ve diğer kamu politikaları aracılığıyla direkt olarak etkileyebilmektedir. Vergilendirmenin düzeyi ve verimliliği en önemli direkt faktördür. Vergilerden sonra en önemli gelir dağılımını etkileyen faktör kamu harcamalarıdır.

Gelir dağılımını etkileyen diğer önemli bir faktör ise adalet ve hukuk kuralları garantisidir, adalet ve halka hızlı erişimdir. Hukuk kuralları adaletli ya da eşit olmadığı zaman fakir ve geliri iyi olmayan insanların sömürülmesi daha kolay olmaktadır.

Afonso çalışmasında, gelir dağılımını temsilen aşağıdaki göstergeleri ele almıştır;

- Gini Katsayısı (Genelde en fazla en yaygın olarak kullanılan göstergedir)
- Beşte Bir Dilimler Halinde Gelir Dağılımı: Nüfusun %20'lik dilimlerinin milli gelirden aldığı payı ifade eder (The Income Share Per Quintile)
- Yoksulluk Sınırı: Belirli bir sınırın altında gelir ve harcamaya sahip olanların oranıdır (Bu üç gösterge, panel veri yönteminde daha çok kullanılmaktadır)

- Mutlak Yoksulluk Sınırı (Yaşamlarını fiziksel olarak sürdürebilmesi için minimum tüketim seviyesidir)
- Nüfusun En Fakir %20'lik Grubun Mutlak Kişi Başına Geliri
- Çocuk Yoksulluğu
- Mutlak Çocuk Yoksulluğu
- Yaşlı Yoksulluğu

Afonso kurmuş olduğu modelde yukarıdaki göstergeleri bağımlı değişken olarak ele almıştır. Bağımsız değişken olarak ise toplam kamu harcamaları, sosyal harcamalar, transferler ve devlet yardımları, aile yardımları, ücret harcamaları, kamu eğitim harcamaları, kişisel vergi gelirleri, ticari açıklık, işsizlik oranları, kişi başına düşen milli gelir, ortaokul okullaşma oranı, yargı sistemi kalite endeksi, bürokrasi endeksi, hakların korunması varlığı endeksini kullanmıştır.

Sonuç olarak, ampirik açıdan kamu harcama politikalarının gelir dağılımına önemli bir etkisinin olduğunu analiz etmiştir. Vergiler ve sosyal harcamalar yoluyla direkt olarak beşeri sermaye, kurumlar ve gelir imkânları yoluyla dolaylı olarak etkilediğini ispat etmiştir. Ücret harcamaları dışındaki kamu harcamalarının (eğitim harcamaları ile birlikte) gelir dağılımını düzenleyici rolünün çok büyük olduğunu ispatlamıştır. Ayrıca, eğitim harcamalarından yoksun kamu harcamalarının gelir dağılımına etkisinin zayıf olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Sosyal transfer politikalarının yoksulluk üzerine etkilerini inceleyen bir çalışmada ise, çok geniş bir literatür tarafından savunulan yüksek sosyal transferlerin yoksulluğu azalttığı yönündeki iddialar sistematik olarak test edilmeye çalışılmıştır (Caminada, Goudsward ve Koster, 2010: 1-23). 1985-2005 yılları için güncel verileri (LIS, OECD, SOCX-The OECD Social Expenditure Database) kullanarak birçok test yapılmıştır.

Anılan bu çalışmada kullanılan panel veri yönteminde farklı dört model kullanılmıştır. Bu modellerde de bağımlı değişken olarak OECD yoksulluk verileri kullanılmıştır. 65 yaş üstü nüfus (%), işsizlik oranları (toplam sivil işgücünün yüzdesi) ve kişi başına düşen GSYİH (dolar) değişkenleri ise modellerin diğer bağımsız değişkenlerini oluşturmuşlardır. Birinci modelde diğer bağımsız değişkenlerle birlikte brüt toplam sosyal harcamalar, ikinci modelde brüt kamu sosyal harcamaları, üçüncü modelde hem brüt kamu sosyal harcamalar hem de brüt özel sosyal harcamalar, dördüncü modelde ise sağlık dışındaki diğer toplam sosyal harcamalar test edilmiştir. Ele alınan ülkeler Avusturya, Avustralya, Belçika, Kanada, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Japonya, Lüksemburg, Meksika, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç, Portekiz, İspanya, İsveç, İsviçre, Türkiye, İngiltere ve ABD'dir.

Yapılan analizler sonucunda yaşlanma ile yoksulluk seviyeleri arasında pozitif ve çok önemli bir ilişki tespit edilmiştir. İşsizliğin ise tüm modellerde pozitif ilişki içerisinde olduğu görülmüş ancak önemlilik derecesinin sürekli olmadığı anlaşılmıştır. Yani, bu durum bize göstermiştir ki; yoksulluk ile işsizlik arasındaki ilişki sosyal harcamanın içeriğine bağlıdır. Kişi başına GSYİH'nın ise güçlü bir şekilde yoksulluk seviyeleri ile ilişkisi olmadığı ortaya çıkmıştır. Brüt toplam sosyal harcamalar ile brüt kamu sosyal harcamaların yoksulluk ile ilişkisi negatiftir ancak özel sosyal harcamaların ve sağlık hariç diğer toplam sosyal harcamaların yoksulluk seviyeleri ile ilgili ilişkisinin çok önemli derecede olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak yapılan analizler sonucunda 28 OECD ülkesi arasında yoksulluk ile kamu sosyal harcamaları arasında çok güçlü negatif bir ilişki tespit etmişlerdir. Bu ilişki EU15¹ üyesi

¹ Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz, İspanya, İsveç ve İngiltere.

olmayan OECD ülkeleri için üyesi olan ülkelere göre daha güçlüdür. Harcamalardan sağlık harcamaları da çıkarıldığında bu ilişki daha güçlü olarak ortaya çıkmaktadır. Özel sosyal harcamalar analize dâhil edildiğinde ise sonuçların değiştiği ortaya çıkmıştır. Örneğin, EU15 üyesi olmayan ülkeler için yoksulluk ile özel sosyal harcamalar arasında bir negatif ilişki olduğuna dair herhangi bir kanıt bulunamamıştır. Aksine, EU15 üyesi ülkeler için özel sosyal düzenlemelerin yoksulluğun azaltılmasında etkisinin büyük olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu analizde demografik ve makro ekonomik değişkenlerin öneminin büyük olması nedeniyle karşılıklı karmaşık ilişkilerin kontrol edilebilmesi için çoklu doğrusal regresyon modelleri de kullanılmış ve geliştirilmiştir. Yapılan tüm analizlerin işaret ettiği bir nokta var ki o da; sosyal harcamaların ilgili ülkelerdeki yoksulluk seviye farklılıkları kadar itici bir güç olmasıdır. Aynı zamanda nüfusun yaşlanması ve işsizlik oranları hem EU15 üyesi hem de EU15 üyesi olmayan ülkeler için çok önemli bir açıklayıcı güçtür.

Vergilendirme ve kamu harcama politikalarının gelir dağılımına etkilerinin araştırıldığı başka bir çalışmada, kişisel ve şirket gelir vergilerinin gelir eşitsizliğini azalttığı, tüketim ve gümrük vergilerinin gelir dağılımını negatif yönde etkilediği aynı zamanda sosyal refah üzerindeki yüksek GSYİH oranları, eğitim, sağlık ve hanehalkı kamu harcamalarının gelir dağılımını pozitif olarak etkilediği sonucuna varılmıştır (Martinez-Vazquez, Moreno-Dodson ve Vulovic, 2012, 12-25). Dengesiz panel veri analizi aracılığıyla 150 gelişmiş, gelişmekte ve geçiş ülkesinin 1970-2009 dönemine ait verileri tahmin edilmiştir.

Başka bir panel veri çalışmasında ise 27 Avrupa Birliği ülkesinin 11 yıllık periyoda ait verileri kullanılarak sosyal harcamaların gelir eşitsizliğine etkisi araştırılmış ve ekonomik kalkınmanın, ekonomik özgürlüğün ve avro para birimi yaratmanın daha fazla sosyal harcamaya neden olduğu kanıtlanmıştır (Molina-Morales, Amate-Fortes ve Guarnido-Rueda, 2014, 745-764). Bununla birlikte, artan gelir eşitsizliğinin sosyal harcamalarda herhangi bir artışa neden olmadığı ortaya koyulmuştur.

3. Veri Seti, Ekonometrik Yöntem ve Bulguların Değerlendirilmesi

3.1 Veri Seti ve Metodoloji

Veri seti oluşturulurken, gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan OECD ülkeleri birlikte ele alınmış, verileri eksik olan ülkeler de çalışmaya dâhil edilmemiştir. Yapılan bu çalışmalar sonucunda ele alınan ülkeler; Avusturya, Belçika, Kanada, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İzlanda, İrlanda, Lüksemburg, Polonya, Portekiz, Slovakya, Slovenya, İspanya, Türkiye, İngiltere, ABD olmuştur. Ülkeler seçilirken aynı zamanda sosyal harcamaların sosyal hayata etkilerinin önemli olduğu ülkeler dikkate alınmaya çalışılmıştır.

Veri seti oluşturulurken tüm değişkenlere ait veriler geniş kapsamlı olarak tüm yıllar itibarıyla elde edilmiştir. Ancak OECD veri tabanında özellikle bazı dönemlere ait verilerin eksik olması nedeniyle, bahse konu dönemlere ait veriler çalışma dışı bırakılmıştır. Dolayısıyla, yapılacak olan ekonometrik analizin sonuçlarının daha anlamlı olabilmesi için sadece 2004-2011 yılına ait veriler ekonometrik modele dâhil edilmiştir. Verilerin ekonometrik analizi Stata programı kullanılarak yapılmıştır.

Literatür taraması sonucunda, gelir dağılımının bağımlı değişken olarak alınmış çalışmaların büyük bir çoğunluğunda gelir dağılımını temsilen Gini oranları, kişi başına düşen GSYİH ve yoksulluk oranları ele alınmıştır. Dolayısıyla, ilk olarak çalışmada gelir dağılımını temsilen ülkelerin Gini oranları ele alınmıştır. Temel bağımsız değişken olarak, OECD'nin veri tabanında yer alan kamu sosyal harcamaları (public social expenditures) verileri, Türkiye'de uygulanan sosyal yardımların kapsamı dikkate alınarak ele alınmıştır. Bu veriler; aileler, dul ve yetimler, engelliler ve yaşlılara yönelik kamu tarafından yapılan sosyal harcamaları içermektedir. Bunun yanında konut ve sağlık alanında kamu tarafından yapılan sosyal harcamaları da içermektedir. Kamu sosyal harcamalarını temsilen bağımsız değişken olarak; kamu sosyal harcamalarının Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) içerisindeki oranı (SE) ele alınmıştır.

Diğer bağımsız değişkenler olarak ise dışa açıklık (ihracat+ithalat/GDP -OPEN), sosyal açıdan gelir dağılımını birebir etkileyen eğitim, enflasyon, nüfus, işsizlik ve kişi başına düşen GSYİH (GDPPC) değişkenleri modelde ele alınmıştır. Eğitimi temsilen; eğitim harcamalarının GSYİH içerisindeki payı (EDUC1) ve ortaokula katılım oranı değişkenleri (EDUC2) kullanılmıştır. Enflasyonu temsilen tüketici fiyat endeksi (INFLTN), nüfusu temsilen ise 65 yaş üstü nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranı (POP) ve nüfus artış oranı (POPA), işsizliği temsilen de sivil işgücü içerisindeki işsizlik oranı (UNEMP) değişkenleri kullanılmıştır.

3.2 Uygulamada Kullanılan Değişkenler

Ekonometrik testler öncesinde ilk aşamada panel veri yönteminde kullanılması öngörülen bağımlı ve bağımsız değişkenlerin doğal logaritması alınarak hesaplanan temel istatistiksel değerlere göre değişkenlerin ortalama ve medyan değerlerinin normal dağılıp dağılmadıklarına bakılmıştır. Ele alınan değişkenlere ait verilerin normal dağılımı konusunda çarpıklık, basıklık ve Jarque-Bera istatistiki bilgiler doğrultusunda; GINI oranları dışındaki değişkenlerin serileri sivri, enflasyon ve nüfus (POP) değişkenleri negatif yönde çarpık iken, diğer değişkenler pozitif yönde çarpık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılacak ekonometrik model analizi sonucunda gelir dağılımı bağımlı değişkeni ile ele alınacak bağımsız değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişkinin açıklanması ve gelir dağılımına olan etkilerinin hangi yönde hangi düzeyde olduğunun belirlenmesi hedeflenmektedir. Ele alınacak model;

$$\ln \text{GINI}_{it} = \alpha_i + \beta_1 \ln \text{SE}_{it} + \beta_2 \ln \text{OPEN}_{it} + \beta_3 \ln \text{EDUC1}_{it} + \beta_4 \ln \text{EDUC2}_{it} + \beta_5 \text{POP}_{it} + \beta_6 \text{UNEMP}_{it} + \beta_7 \text{POPA}_{it} + \mu_{it} \quad (1)$$

GINI: Gini Katsayısı

SE: Kamu Sosyal Harcamalarının GSMH İçerisindeki Oranı

OPEN: Dışa Açıklık

EDUC1: Eğitim Harcamalarının GSYİH İçerisindeki Oranı

EDUC2: Ortaokula Katılım Oranı

POP: 65 Yaş Üstü Nüfusun Toplam Nüfus İçerisindeki Oranı

UNEMP: Sivil İşgücü İçerisindeki İşsizlik Oranı

POPA: Nüfus Artış Oranı

α : Sabit katsayı

β : Bağımsız değişken katsayısı

i: Analizde yer alan ülkeler

t: Zaman (yıl)

Model analizinde, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişkinin varlığının sınanması için ekonometrik yöntemler olarak F, Pesaran CD LM, panel birim kök, eşbütünleşme, eşbütünleşme parametrelerini belirleyen nedensellik testleri kullanılacaktır. Değişkenler arasındaki ilişkinin ne yönde ve hangi düzeyde olduğunu tespit etmek için sabit etkiler modeli tahmin yöntemi kullanılacaktır.

3.3. Modelin Yatay Kesit Bağımlılığının Sınanması

Sabit etkiler panel veri modelinde seriler arasındaki yatay kesit bağımlılığının araştırılması, doğru sonuçlara ulaşmak için çok önemli bir aşamadır. Aynı zamanda bundan sonra yapılacak birim kök ve eşbütünleşme testleri seçilirken de bu durumun dikkate alınması analiz sonuçlarının daha tutarlı çıkmasını sağlayacaktır.

Modelde yer alan birimler arasında korelasyon olup olmadığını sınamak için sabit etkiler modelinde birimler arası korelasyonu sınanan testler yapılmıştır. Bu modelde $N > T$ olduğu için Breusch-Pagan testi kullanılmamış, Pesaran'ın CD, Friedman'ın FR ve Frees'in FRE testleri yapılmıştır. Aşağıdaki test sonuçlarına göre H_0 hipotezi reddedilirse, birimler arasında yatay kesit bağımlılığın var olduğu kabul edilecektir. Buradaki hipotezler;

$H_0 : \rho = 0$ (Birimler arasında korelasyon yoktur)

$H_1: |\rho| < 1$ (Birimler arasında korelasyon vardır, yatay kesit bağımlılığı söz konusudur)

Sonuçlar incelendiğinde, her üç test sonucuna göre de yatay kesit bağımsızlığını ifade eden sıfır hipotezi kabul edilmektedir. Hem Pesaran hem de Friedman testlerinde olasılık değerleri 0,05 ve 0,01 anlamlılık düzeylerine göre daha büyük olduğu için H_0 hipotezi reddedilememektedir. Frees test sonucuna göre ise, hesaplanan test istatistiği (0,328) 0,05 (0,4325) ve 0,01 (0,6605) güven düzeyindeki kritik değerlerden daha küçük olduğu için H_0 hipotezi kabul edilmektedir. Dolayısıyla, panel birimlerinde yatay kesit bağımlılığı söz konusu değildir. Yani birimler arası korelasyon olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 1: Yatay Kesit Bağımlılığı Test Sonuçları

Testler	İstatistik Değerler	Olasılık Değerleri
Pesaran (CD)	-0,428	1,3313
Friedman (FR)	6,540	0,9979
Frees (FRE)	0,328	Q Dağılımı Kritik Değerleri alpha = 0,10: 0,3169 alpha = 0,05: 0,4325 alpha = 0,01: 0,6605

Yatay kesit bağımsızlığı testleri, panel eşbütünleşme testi öncesinde birim kök testlerinin yapısı ile ilgili önemli fikirler vermektedir. Ortaya çıkan sonuçların tahmin gücünün yüksek olabilmesi için yatay kesit bağımsızlığını kabul eden birim kök testlerinin yapılması daha anlamlı olmaktadır. Yatay kesit bağımsızlığını kabul eden birim kök testleri, birinci kuşak panel birim kök testleridir.

3.4. Panel Veri Birim Kök Sınaması

Modelin yatay kesit bağımlılığının sınanması sonucunda birimler arasında korelasyon olmadığı tespit edildiğinden dolayı değişkenlere ait serilerin durağanlığının belirlenmesi için korelasyon olmadığını varsayan birinci kuşak testler kullanılacaktır. Levin, Lin ve Chu-LLC (2002), Im, Pesaran ve Shin-IPS (2003), Fisher odaklı Genişletilmiş Dickey Fuller-ADF (Mandala, Wu 1999), Fisher Philips ve Perron-PP (Choi 2001) ve Breitung-BRG(2000) birim kök testleri yapılmıştır.

Birim kök test sonuçlarına (Ek 1) göre; GINI değişkeni, sabitli trendli model LLC ve Fisher Philips ve Perron (PP) testlerinde durağanken, Im, IPS ve Breitung (BRG) testlerinde durağan değildir. Sabitli trendsiz modellerin tümünde ise durağandır. GINI değişkeninin birinci dereceden farkları alınarak hesaplanan tüm testlerde de durağan çıkmış yani seride birim kök yoktur.

SE değişkenine baktığımızda ise, düzeyde hem sabitli trendli hem de sabitli trendsiz model LLC testinde durağan iken ve sabitli trendli model Breitung (BRG) testinde de durağan çıkmıştır. Düzeyde sabitli trendli model Fisher Philips ve Perron (PP) testinde durağan değilken, birinci dereceden farkı alınarak yapılan aynı test sonuçlarına göre durağanlaşmıştır. Düzey I(1)'e göre LLC testinde yine durağan çıkmıştır.

OPEN değişkeni, düzeyde sabitli trendli modele göre sadece Levin, Lin ve Chu (LLC) testinde durağan iken sabitli trendsiz model tüm testlerde durağandır. Birinci dereceden farkı alındığında ise LLC ve Fisher Philips ve Perron (PP) testlerinde durağandır. EDUC1 değişkeni genel itibarıyla hem düzeyde hem de birinci dereceden farkı alındığında tüm testlerde birim köke sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. EDUC2 değişkeni düzeyde sabitli trendli model tüm testlerde durağan değilken, sabitli trendsiz model LLC, Fisher odaklı Genişletilmiş Dickey Fuller (ADF) ve Fisher Philips ve Perron (PP) testlerinde durağandır. Birinci dereceden farkı alındığında ise yine Fisher odaklı Genişletilmiş Dickey Fuller (ADF) ve Fisher Philips ve Perron (PP) testlerinde durağandır. POP değişkeni düzeyde hiçbir testte durağan değilken birinci dereceden farkı alındığında LLC test sonucuna göre durağanlaşmıştır. UNEMP değişkeni de POP değişkeni gibi düzeyde herhangi bir testte durağan değilken birinci dereceden farkı alındığında LLC, Fisher odaklı Genişletilmiş Dickey Fuller (ADF) ve

Fisher Philips ve Perron (PP) testlerinde durağan hale gelmiştir. POPA değişkeni de düzeyde durağan değilken birinci dereceden farkı alındığında tüm testlerde durağanlaşmıştır.

Panel birim kök testleri sonucunda durağan olmayan değişkenler, birinci farkları kullanılarak durağan hale getirilmiş ve panel birim kök testleri yeniden yapılmıştır. Görüldüğü üzere değişkenlerin kendi düzeylerinde durağan olmamalarına rağmen birinci dereceden farkları alınarak durağanlaşmışlardır. Bu nedenle, panel birim kök vardır hipotezi reddedilmektedir. Aksi durumda ise bu hipotez kabul edilmekte ve serinin durağan olmadığı yani değişkenler arasında uzun dönemli bir ilişkinin olması ihtimali söz konusudur.

3.5 Panel Veri Eşbütünleşme Sınaması

Modelde kullanılan değişkenlerin aynı mertebede durağan olmaları sağlanmıştır. Bu değişkenler ile kurulmuş regresyonun hata terimlerinin düzey değerlerinde durağan olup olmadıklarına bakılacaktır. Eğer ki hata terimleri düzey değerlerinde durağan ise değişkenler arasında eşbütünleşme vardır.

Düzeyde birim köke sahip ve durağan olmayan değişkenler arasında uzun dönemli bir ilişkinin varlığı panel eşbütünleşme testleriyle ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Birinci dereceden farkları alınmış değişkenlerin serileri ile Pedroni ve Kao panel eşbütünleşme testleri sonuçlarına baktığımızda, anlamlılık düzeyleri 0,05'den küçük çıktığı için ele alınan değişkenler eşbütünlüktür yani uzun dönemde birlikte dengeye ulaşabilmektedirler.

Tablo 2: Eşbütünleşme Test Sonuçları

Newey-West automatic bandwidth selection and Bartlett kernel				
			t (istatistiği)	Anlamlılık Düzeyi (P)
ADF			-5,0919	0,0000
Residual variance			0,0045	
HAC variance			0,0049	
Augmented Dickey-Fuller Test Equation				
Değişken	Katsay 1	Std. Hata	T	(P)
RESID(-1)	-0,7462	0,0984	-7,5819	0,0000
D(RESID(-1))	0,1794	0,0744	2,4115	0,0174
R-Kare	0,3361	Mean dependent var	0,0008	
Düzeltilmiş R – Kare	0,3308	S.D. dependent var	0,0710	
Regresyonun Std. Hatası	0,0581	Akaike info criterion	-2,8382	
Hata Kareler Toplamı	0,4183	Schwarz criterion	-2,7932	
Loglikelihood	180,805 8	Hannan- Quinn-criter.	-2,8199	
Durbin-Watson istatistiği	2,1610			

Bu nedenle Ho hipotezinin reddedildiği ve değişkenler arasında eşbütünleşmenin var olduğu görülmüştür. Ayrıca panel eşbütünleşme testi bulgularına göre değişkenler arasında uzun dönemli bir ilişkinin varlığından bahsedilebilmektedir.

3.6 Panel Veri Nedensellik Sınaması

Panel veri yönteminde ele alınan değişkenlerin birbiri arasındaki nedensel bir ilişkinin olup olmadığı ve eğer varsa bu ilişkinin hangi yönde olduğunu sınamak için kullanılan Granger nedensellik testine göre; H_0 : X Değişkeni Y Değişkenin Granger nedeni değildir. Eğer

anlamlılık düzeyi 0,01-0,05-0,10'dan küçükse; H_0 hipotezi reddedilir. Yani, X değişkeni Y değişkeninin Granger nedenidir. Eğer anlamlılık düzeyi 0,01-0,05-0,10'dan büyükse; H_0 hipotezi kabul edilir. Yani, X değişkeni Y değişkeninin Granger nedeni değildir.

Bu açıklamalar çerçevesinde elde edilen nedensellik testi sonuçlarına göre, dışa açıklığın (OPEN), GINI oranlarının nedeni, GINI oranlarının dışa açıklığın nedeni olmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla, iki değişken arasında tek yönlü bir Granger nedenselliği söz konusudur. Ayrıca nüfus artış oranı ve işsizliğin, eğitim harcamalarının GSYİH içerisindeki oranının nedeni olduğu ortaya çıkmıştır. Ortaokula katılım oranı ile eğitim harcamalarının GSYİH içerisindeki oranı arasında tek yönlü bir ilişki ortaya çıkmıştır. İşsizlik, ortaokula katılım oranının (EDUC2) nedeni olduğu gibi ortaokula katılım oranı da işsizliğin nedenidir.

Tablo 3: Granger Nedensellik Test Sonuçları

Boş Hipotez	F-istatistiği	Anlamlılık Düzeyi (P)
OPEN, GINI'nin Granger nedeni değildir	8,8444	0,0034*
GINI, EDUC2'nin Granger nedeni değildir	2,8034	0,0962***
SE, OPEN'in Granger nedeni değildir	2,9847	0,0862***
EDUC2, SE'nin Granger nedeni değildir	3,0762	0,0816***
UNEMP, SE'nin Granger nedeni değildir	10,0635	0,0018*
POPA, SE'nin Granger nedeni değildir	9,1293	0,0030*
EDUC1, OPEN'in Granger nedeni değildir	3,2110	0,0752***
OPEN, POP'un Granger nedeni değildir	3,3212	0,0705***
UNEMP, OPEN'in Granger nedeni değildir	8,7575	0,0036*
EDUC2, EDUC1'in Granger nedeni değildir	4,4216	0,0372**
EDUC1, POP'un Granger nedeni değildir	3,0731	0,0817***
UNEMP, EDUC1'in Granger nedeni değildir	17,7832	0,0000*
POPA, EDUC1'in Granger nedeni değildir	3,5680	0,0609***
UNEMP, EDUC2'nin Granger nedeni değildir	4,2434	0,0412**
EDUC2, UNEMP'in Granger nedeni değildir	7,2138	0,0081*
POPA, POP'un Granger nedeni değildir	12,1724	0,0006*
POP, POPA'nın Granger nedeni değildir	5,8649	0,0167**

Not: * 0,01 Düzeyinde anlamlı, ** 0,05 Düzeyinde anlamlı, *** 0,10 Düzeyinde anlamlı

Yani iki değişken arasında çift yönlü bir Granger nedeni vardır. 65 yaş üstü nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranı ile nüfus artış hızı arasında da çift yönlü bir Granger nedenselliği ortaya çıkmıştır. Diğer değişkenler arasındaki nedensellik ilişkileri de yukarıdaki tabloda görülebilmektedir. Kamu sosyal harcamalarının GSMH içerisindeki oranı GINI'nin nedeni olarak çıkmamıştır.

3.7. Modelin Tahmin Edilmesi ve Temel Bulgular

Modelde analiz edilecek olan yatay kesit boyut, büyük bir ana kütlede tesadüfi olarak çekilmediği, OECD ülkeleri ile sınırlandırıldığı aynı zamanda OECD ülkelerinden de seçim yapılarak oluşturulduğu daha kısa bir ifadeyle daha spesifik bir veri seti ile çalışıldığı için sabit etkiler modelini uygulamak daha uygun olacaktır.

Modelin genel olarak anlamlılık düzeyine baktığımızda; Anlamlılık Düzeyi (P) (F-istatistiği) 0,0000 değeri 0,05'ten küçük olduğu için model bütüncül olarak anlamlıdır. R-kare değerine baktığımızda ise; 0,2254 değerini görmekteyiz. R-kare değeri modelin açıklama gücünü ifade etmektedir. Dolayısıyla modelin açıklama gücü %23 olup, bu oran panel veri analizlerinde normal olarak görülmektedir. Aşağıdaki sonuçların sağ tarafında birimlerdeki minimum gözlem sayısının 8 maksimum gözlem sayısının 8 olduğu, tahminde kullanılan toplam

gözlem sayısı ise 168'dir; bu da kayıp gözlem ister bağımlı ister bağımsız değişkenlere ait olsun o yıla ait verilerin tümüyle örnekten düşürüldüğü anlamına gelmektedir.

F testinde tüm birim etkilerin sifıra eşit olduğu hipotezi ($H_0: \mu_i=0$) sınanmaktadır. Çıkan sonuçlara göre, en altta kurulan hipotez, F istatistiği ve olasılık değeri yer almaktadır. Test istatistiği, ((N-1)=20, (N(T-1)-K)=134) serbestlik dereceli F dağılım tablosu ile karşılaştırılarak test edilmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, birim etkilerin sifıra eşit olduğu H_0 hipotezi reddedilmekte ve dolayısıyla birim etkilerin var olduğu anlaşılmakta, klasik model uygun değildir ve model genel olarak anlamlıdır. Sabit parametrenin birimlere göre değer aldığı anlaşıldığı için modelin sabit etkiler varsayımıyla tahmin edilmesi gerekmektedir.

Değişkenler bazında katsayıların anlamlılığı incelendiğinde; dışa açıklık, eğitim harcamalarının GSYİH içerisindeki oranı ve 65 yaş üstü nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranı değişkenleri anlamsız bulunurken kamu sosyal harcamalarının GSMH içerisindeki oranı, ortaokula katılım oranı, işsizlik ve nüfus artış oranı değişkenleri istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı çıkan değişkenler ayrı ayrı incelenecek olursa; Gini oranları, işsizlik ve nüfus artış oranı değişkenleri ile pozitif ilişkili iken kamu sosyal harcamalarının GSMH içerisindeki oranı değişkeni ile negatif ilişkilidir. Başka bir ifade ile kamu sosyal harcamalarının GSMH içerisindeki oranı arttığında Gini oranları azalmakta ve gelir dağılımı eşitsizliği azalmaktadır. Genel itibariyle sosyal yardım harcamalarını kapsayan kamu sosyal harcamaları gelir dağılımını olumlu yönde etkilemektedir. Kamu sosyal harcamalarındaki %1'lik artış, Gini oranlarında %0,0015 oranında azalmaya dolayısıyla gelir dağılımı eşitsizliğinde %0,0015 oranında iyileşmeye neden olmaktadır.

İşsizlik ve nüfus artış oranı değişkenleri ile Gini oranları arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Başka bir deyişle işsizlik ve nüfus arttıkça Gini oranları da artmakta ve dolayısıyla gelir dağılımı bozulmaktadır. Dışa açıklık, eğitim harcamalarının GSYİH içerisindeki oranı, ortaokula katılım oranı ve 65 yaş üstü nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranı değişkenleri ile Gini oranları arasında negatif bir ilişki ortaya çıkmıştır. Yani bu değişkenler arttığında Gini oranları azalmakta dolayısıyla gelir dağılımı eşitsizliği azalmaktadır.

Tablo 4: Sabit Etkiler Modeli Panel Veri Analizi Sonuçları

Fixed-effects (within) regression

Groupvariable: id

R-sg: within = 0,2254

between = 0,4531

overall = 0,4388

Number of obs = 168

Number of groups = 21

Obspergroup : min = 8

avg = 8.0

max = 8

F(7,140) = 5.82

Prob> F = 0.0000

corr(u_i, Xb) = 0.3013

GINI	Coef.	Std. Err.	T	P> t	[%95 Conf. Interval]	
SE	-.001505	.000618	-2.43	0.016	-.0027223	-.0002787
OPEN	-.0000694	.0000909	-0.76	0.446	-.0002491	.0001103
EDUC1	-.0014648	.0037906	-0.39	0.700	-.0089591	.0060295
EDUC2	-.0008261	.0003504	-2.36	0.020	-.0015189	-.0001333
POP	-.0011625	.0019843	-0.59	0.559	-.0050855	.0027606
UNEMP	.0024777	.0004537	5.46	0.000	.0015807	.0033746
POPA	.0034998	.0017012	2.06	0.042	.0001364	.0068632
_cons	.4324917	.0408515	10.59	0.000	.3517261	.5132573
sigma_u	.03549661					
sigma_e	.00968658					
Rho	.93069356	(fraction of variance due tou_i)				

F test that all u_i=0:

F(20, 140) = 76.69

Prob> F = 0.0000

Sivil işgücü içerisindeki işsizlik oranında 1 birimlik artış (azalış) Gini oranlarında 0,0025 birimlik artışa (azalışa) neden olmaktadır. Nüfus artış oranında da 1 birimlik artış (azalış) Gini oranlarında 0,0035 birimlik artışa (azalışa) neden olmaktadır. Eğitim harcamalarının GSYİH içerisindeki oranında 1 birimlik artış (azalış) Gini oranlarında yaklaşık 0,0015 birimlik azalışa (artışa) neden olmaktadır. Gini oranları değişkeni üzerinde diğer bağımsız değişkenlerin etkisi incelendiğinde; dışa açıklık oranındaki 1 birimlik artış (azalış) 0,00007 birimlik azalışa (artışa), ortaokula katılım oranındaki 1 birimlik artış (azalış) 0,0008 birimlik azalışa (artışa), 65 yaş nüfusun oranındaki 1 birimlik artış 0,0012 birimlik azalışa (artışa) neden olmaktadır.

Elde edilen bulgulara göre, sosyal yardım harcamalarının gelir dağılımına etkisi, eğitim harcamalarının GSYİH içerisindeki oranının gelir dağılımına etkisi matematiksel olarak daha fazladır. Dolayısıyla, sosyal yardım harcamaları gelir dağılımını olumlu yönde düzenlemesi açısından eğitim harcamalarından daha etkindir.

Literatür taramasında da ifade edildiği üzere, Lindert ve Williamson (1985), Papanek ve Kyn (1986), Adelman ve Robinson (1988), Brenner, Kaelble ve Thomas (1991), Levine ve Renelt (1992), Chu, Davoodi ve Gupta (2000), Hongyi, Xie ve Zou (2000), Gregorio ve Lee (2002), Schwabish, Smeeding and Osberg (2004), Antoni, Schukrecht ve Tanzi (2008), Caminada, Goudswaard and Koster (2010) tarafından sosyal harcamaların gelir dağılımını ya da yoksulluğu olumlu etkilediğine dair elde edilen sonuçların benzerine ulaşılmıştır.

Analiz sonucunda, ortaokula katılım oranının eğitim harcamalarının GSYİH içerisindeki oranına göre gelir dağılımını olumlu yönde daha az etkilediği anlaşılmıştır. Literatürdeki, Schultz (1965), Gregorio ve Lee (2002), Sylwester(2002) ve Keller (2010) gibi eğitim seviyesinin geliştirilmesi (eğitime katılım oranlarının) ve eğitim harcamalarının gelir dağılımını olumlu yönde düzenleyici etkilerinin olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Daha önceki yapılmış çalışmalarda dışa açıklık kavramının gelir dağılımını hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilediğine dair sonuçlara ulaşıldığı bilinmektedir. Mahler (2004), Zhang ve Zhang (2003), Zhu ve Trefler (2005), Szekely ve Samano (2012), Bhatta (2002), Milanavić'in (2002) aksine, Calderon ve Chong (2001), Chakrabarti (2000), Revueny ve Li (2003), Falbemayer (2005) ve Castrol (2011) gibi gelir dağılımını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan panel veri analizine göre elde edilen sonuçların iktisadi anlamlılıkları da uygun çıkmıştır. Literatür taraması sonucunda elde edilen modelde yer alan değişkenlerin istatistiki ve iktisadi anlamlılıkları aynı çıkmıştır.

SONUÇ

Dünyadaki en önemli tartışma konularından biri olan gelir dağılımı eşitsizliği problemi, her geçen gün daha fazla insanı olumsuz olarak etkilemektedir. Devletler, bu durumun önüne geçebilmek için bazı ekonomik ve sosyal politikalar ile piyasada kendiliğinden oluşan birincil gelir dağılımına müdahale ederek ikincil bir gelir dağılımının ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Çünkü gelir dağılımı eşitsizlikleri sonucunda bireyler işe, barınma, sağlık ve eğitim gibi temel ihtiyaçlarını karşılayamazlar, yoksulluk artar dolayısıyla toplumsal barış ve huzur bozulur.

Gelir dağılımını nüfus, işgücü yapısı, enflasyon, büyüme, kayıt dışı ekonomi, servet paylaşımı ve eğitim gibi birçok yapısal faktör olumlu ya da olumsuz yönde etkilerken maliye, para, dış ticaret, piyasa, rekabet, yatırım, teşvik, eğitim, tarım, sosyal güvenlik ve sosyal yardım politikaları da gelirin yoksul kesime doğrudan yeniden dağıtılmasında etkili politikalardır. Tüm dünyada devletlerin en asli görevlerinden birisi olan, vatandaşlara insan onuruna yakışır yaşam koşullarının sunulabilmesi sosyal yardım politikaları ile mümkün olabilmektedir. Tarih boyunca değişik ülkelerde farklı biçimlerde uygulansa da sosyal yardım harcamaları yoksulluğun azaltılmasında kullanılan en etkin sosyal politikalardan biri olmuştur.

Sosyal yardım harcamaları gerçekten gelir dağılımını etkiliyor mu, etkiliyorsa hangi seviyede bir etki söz konusu gibi soruların cevapları bu çalışmada aranmaya çalışılmıştır. Bunun için sosyal yardımları kapsayan kamu sosyal harcamalarının eğitim, nüfus, işsizlik ve dış ticaret konularıyla birlikte gelir dağılımı arasındaki uzun dönemli ilişkisi panel veri analiziyle araştırılmıştır. Kamu sosyal harcamalarının GSMH içerisindeki oranının, eğitim harcamalarının GSYİH içerisindeki oranının, 65 yaş üstü nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranının, nüfus artış oranının, dışa açıklık oranının, sivil işgücü içerisindeki işsizlik oranının ve ortaokula katılım oranının Gini oranları üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Panel veri yöntemi vasıtasıyla serilerdeki dönemsel değişimler ile birimlerin birbiri arasındaki farklılıklar entegre edilerek ve çoklu doğrusallık en aza indirilerek, açıklama gücü yüksek bulgulara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Sabit etkiler panel veri analizi sonuçlarına göre; kamu sosyal harcamalarının GSMH içerisindeki oranı, ortaokula katılım oranı, işsizlik ve nüfus artış oranı değişkenleri istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Dolayısıyla kamu sosyal harcamalarının GSMH içerisindeki oranı arttıkça Gini oranları azalmakta ve dolayısıyla gelir dağılımı eşitsizliği azalmaktadır. Sivil işgücü içerisindeki işsizlik oranı ve nüfus artış oranı değişkenleri ile Gini oranları pozitif ilişkilidir. Başka bir deyişle, işsizlik ve nüfus artış oranı arttığında ise Gini oranları artmakta ve gelir dağılımı bozulmaktadır.

Sonuç olarak, sosyal yardım harcamalarının gelir dağılımına etkisi eğitim harcamalarının GSYİH içerisindeki oranının gelir dağılımına etkisinden daha fazladır. Sosyal yardım politikaları gelir dağılımının yeniden düzenlenmesinde eğitim politikalarından daha fazla önem arz etmektedir. Dolayısıyla, sosyal yardım politikaları uygulanırken ve kaynak ayrılırken bu sonuçlar politikacılar tarafından dikkate alınmalıdır.

Tüm bu tespitler çerçevesinde az gelişmiş ülkeler ve Türkiye'nin de yer aldığı gelişmekte olan ülkelerde daha dengeli bir gelir dağılımı dolayısıyla daha adil bir sosyal yapının tesisi için daha etkin sosyal yardım politikaları geliştirilmelidir. Ülkelerin kalkınması için çok önemli bir yere sahip sosyal yardım uygulamaları için ne kadar kaynak ayrıldığı kadar amacına ulaşmış olup olmadığına denetimi üzerinde de durulmalıdır. Gerçekten hak eden ihtiyaç sahiplerinin sosyal yardım sistemine dâhil edilmesine özen gösterilmelidir. Siyasi güdüler ve kaygılarla sadece oy amaçlı uygulamaların yerine daha adil gelir dağılımı için her ihtiyaç sahibinin faydalanabileceği, hakkı olmasına rağmen yararlanamayanların hakkını arayabileceği daha etkin sosyal yardım politikalarının uygulanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Afonso, Antonio. Schukrecht, Luger and Tanzi, Vito. "Income Distribution Determinants and Public Spending Efficiency", European Central Bank Working Paper. Series. No:861, January 2008, ss. 7-30.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016 Yılı Faaliyet Raporu. Ankara, 2017.
- Altan, Ömer Z. Sosyal Politika Dersleri. 4. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2006.
- Atkinson, Anthony Barnes ve François Bourguignon (Ed.). Handbook of Income Distribution. 1. Edition, Elsevier, Vol.1, No.1, 2000.
- Atkinson, B. Anthony. "Income Inequality in OECD Countries: Data and Explanations". CESifo Working Papers. Vol. 881, No. 10, 2003, pp. 25-30.
- Baltagi, Badi H. Panel Data: Theory and Applications. Heidelberg: Physica-Verlag, 2005.
- Bargain, Olivier and Doorley, Karina. "Caught in trap? The Disincentive Effect of Social Assistance". IRISS Working Paper Series. 2009, ss.1-32.
- Bhatta, Saurav Dev. "Has the Increase in World-Wide Openness to Trade Worsened Global Income Inequality". Papers in Regional Science. April 2002, Vol. 81, No. 2, pp. 177-196.

- Caminada, Koen. Goudswaard, Koes and Koster, Ferry. "Social Income Transfers and Poverty Alleviation in OECD Countries". Department of Economics Research Memorandum 2010.01. 2010, pp. 1-23.
- Caminada, Koen ve K. Goudswaard . "Effectiveness of Poverty Reduction in The EU: A Descriptive Analysis". Poverty & Public Policy, Policy Studies Organization, 1 (2), 2009. pp. 5-64.
- Caminada, Koen ve K. Goudswaard. "The Relationship Between Alternative Measures of Social Spending and Poverty Rates". International Journal of Business and Social Sciences, 1 (5), 2012, pp. 8-25.
- Caminada, Koen. K. Goudswaard, ve F. Koster. "Social Income Transfers and Poverty: A CrossCountry Analysis for OECD Countries". International Journal of Social Welfare, 20 (1), 2011, pp. 1-12.
- Calderon, Cesar ve Chong, Alberto. "External Sector and Income Inequality in Interdependent Economies Using a Dynamic Panel Data Approach". Economics Letters. Vol. 71, 2001, pp. 225-231.
- Castrol, Gerardo Angeles. "The Effect of Trade and Foreign Direct Investment on Inequality: Do Governance and Macroeconomic Stability Matter?". Economía Mexicana Nueva Epoca. Vol. XX, No. 1, 2011, pp. 181-219.
- Chakrabarti, Avik. "Does Trade Cause Inequality?". Journal of Economic Development. Vol. 25, No. 2, December 2000, pp. 5-15.
- Chu, Ke-young. Davoodi, Hamid and Gupta, Sanjeev. "Income Distribution and Tax and Government Social Spending Policies in Developing Countries". World Institute for Deveelopment Economics Research (WIDER). Working Papers No: 214, December 2000, pp. 2-30.
- Ditch, John. "The structure and Dynamics of Social Assistance in the European Union" Wendy O'Conghaile (Ed.), Linking welfare to work in, Luxembourg: Official Publications of the European Communities 1999, pp. 59-71.
- Dollar, David and Kraay, Aart. "Growth Is Good for Poor". The World Bank Development Research Group. No. 20433, Washington DC, 2004, pp. 26-32.
- Falbermayer, Gabriel J. "Dynamic Panel Data Evidence on the Trade-Income Relation". Review of World Economics. December 2005, Vol. 141, Issue 4, pp. 583-611.
- Gregorio, Jose De ve Lee, Jong-Wha. "Education and Income Inequality: New Evidence From Cross Country Data". Review of Income and Wealth. Series 48, Number 3, September 2002, pp. 10-15.
- Gujarati, Damodar N. Temel Ekonometri. İstanbul: Literatür Yayınları, 1999.
- Guio, Anne- Catherine. "Income, Poverty and Social Exclusion in the EU25", Statistics in Focus: Population and Social Conditions, 13/2005, pp. 1-7.
- Hacımahmutoğlu, Hande. "Türkiye'deki Sosyal Yardım Sisteminin Değerlendirilmesi", DPT Uzmanlık Tezi, DPT, 2009.
- Keller, Katarina R.I. "How Can Education Policy Improve Income Distribution? An Empirical Analysis of Education Stages and Measures on Income Inequality". The Journal of Developing Areas. Vol. 43, No. 2, 2010, pp. 51-77.
- Levine, Ross ve Renelt, David. "A Sensitivity Analysis of Cross Country Growth Regression". The American Economic Review. Vol. 82, No. 4, September 1992, pp. 942-963.
- Reuveny, Rafael and Li, Quan. "Economic Openness, Democracy, and Income Inequality an Empirical Analysis". Comparative Political Studies. Vol. 36, No. 5, June 2003, pp. 575-601.

- Li, Hongyi. Xie, Danyang and Zou, Heng-fu. "Dynamics of Income Distribution". Canadian Journal of Economics. Vol. 33, No. 4, 2000, pp. 937-961.
- Lindert, Kathy. Survey of Social Assistance in OECD Countries. World Bank, 2002.
- Mahler, Vincent A. "Economic Globalization, Domestic Politics and Income Inequality in the Developed Countries a Cross-National Study". Comparative Political Studies. Vol. 37 No. 9, November 2004, pp.1025-1053.
- Martinez - Vazquez, Jorge. Moreno - Dodson, Blanca and Vulovic. Violeta, "The Impact of Tax and Expenditure Policies on Income Distribution: Evidence From a Large Panel of Countries", International Center For Public Policy Working Paper 12-25, April 2012.
- Milanovic, Branco. "Can We Discern The Effect of Globalization on Income Distribution, Evidence From Household Budget Surveys". World Bank Policy Research Working Paper. Vol. 2876, April 2002, pp. 1-22.
- Neubourg, Chris de. "Social Assistance Program in the EU: its role within social protection, differences and similarities and coverage", Maastricht Graduate School of Governance. 2004, pp. 1-47.
- OECD, OECD Employment Outlook, 2016. (www.oecd.org/employment/outlook/)
- OECD, Social Expenditure Update (October 2016), 2016.. (<http://www.oecd.org/social/expenditure.htm>.)
- OECD, The Social Expenditure Database: An Interpretive Guide SOCX 1980-2003. 2007.
- Önen, Mustafa S. "Yerel Yönetimlerin Yoksullukla Mücadelesi: Malatya Belediyesi Örneği", Sayıştay Dergisi. Sayı.79, Ankara: 2010, ss. 63-95.
- Schwabish, Jonathan. Smeeding, Timothy and Osberg, Lars. "Income Distribution and Social Expenditures: A Crossnational Perspective". Luxemburg Income Study (LIS) Working Papers Series. No: 350, October 2004, pp. 5-23.
- Schultz, Theodore W. "The Economic Value of Education". The American Economic Review. Vol. 55, No. 3, June 1965, pp. 637-640.
- Sylwester, Kevin. "Can Education Expenditures Reduce Income Inequality?". Economics of Education Review. Vol. 21, 2002, pp. 43-52.
- Szekely, Miguel ve Sámano, Claudia. "Did Trade Openness Affect Income Distribution in Latin America? Evidence for the Years 1980-2010". UNU World Institute for Development Economics Research (UNU-WIDER). Working Paper No. 2012/03, 2012, pp. 1-24.
- Taşçı, Faruk. "Türkiye'nin Kamusal Sosyal Yardım Anlayışı (1980-2007) Üzerine Bir Analiz", İstanbul Üniversitesi Dergisi. Sayı:55, 2008, ss.127-149.
- Tokol, Aysen. Sosyal Politika. 2. Baskı. Bursa: Vipaş A.Ş. Yayınları, 2000.
- Vaughan, Sharon K. "Social Services, Population Control and Individual Responsibility: Aristotle and the Problem of Poverty", Paper presented at the annual meeting of the Midwest Political Science Association. Apr 12, 2007.
- Wooldridge, Jeffrey M. Econometric Analysis of Cross Section and Panel Data. Cambridge: The MIT Press, 2002.
- World Bank, Social Assistance in Central Europe and the Baltic States. Washington D.C., 2007.
- Yerdelen, Ferda. Panel Veri Ekonometrisi Stata Uygulamalı. İstanbul: Beta Yayınları, 2013.

Zhang, Xiaoba ve Zhang, Kevin. “How Does Globalization Affect Regional Inequality within A Developing Country? Evidence from China”. The Journal of Development Studies. Vol. 39, No.4, 2003, pp. 47-67.

Zhu, Susan Chu and Trefler, Daniel. “Trade and Inequality in Developing Countries: A General Equilibrium Analysis”. Journal of International Economics. Vol. 65, 2005, pp.21-48.

EKLER

Ek 1: Birim Kök Testi Sonuçları

		Düzey I(0)				Düzey I(1)	
		Sabitli-Trendli		Sabitli-Trendsiz		Sabitli-Trendsiz	
Seri	Test	T	P	T	P	T	P
GINI	LLC	-12,4107	0,000*	-6,17087	0,000*	-7,653	0,000*
	BRG	-0,63624	0,310	-	-	-	-
	IPS	0,0994	0,540	-1,25618	0,105***	-1,620	0,053**
	ADF	45,7793	0,318	59,2294	0,041*	63,429	0,018*
	PP	94,8767	0,000*	102,451	0,000*	144,910	0,000*
SE	LLC	-11,8114	0,0000*	-3,5545	0,0002*	-7,3872	0,0000*
	BRG	-2,8961	0,0019*	-	-	-	-
	IPS	0,1699	0,5675	1,0760	0,8590	-0,7543	0,2253
	ADF	38,8778	0,6088	27,8244	0,9546	46,7083	0,2851
	PP	36,4872	0,7110	15,4359	0,9999	66,8520	0,0087*
OPEN	LLC	-7,9223	0,0000*	-4,5778	0,0000*	-4,2673	0,0000*
	BRG	3,3119	0,9995	-	-	-	-
	IPS	0,3245	0,6272	-1,5600	0,0594**	-0,7226	0,2350
	ADF	36,2947	0,7189	63,1104	0,0191*	46,8706	0,2795
	PP	41,7331	0,4826	52,2760	0,1330***	97,6384	0,0000*
EDUC1	LLC	-17,6118	0,0000*	-5,2231	0,0000*	-17,0974	0,0000*
	BRG	-2,1876	0,0144*	-	-	-	-
	IPS	-0,8662	0,1932	-0,7960	0,2130	-2,9201	0,0017*
	ADF	56,4845	0,0272**	44,0603	0,2306	67,1432	0,0025*
	PP	48,9240	0,1103***	34,6638	0,6245	75,3499	0,0003*
EDUC2	LLC	3,4227	0,9997	-5,3368	0,0000*	2,4740	0,9933
	BRG	3,9532	1,0000	-	-	-	-
	IPS	0,8668	0,8070	0,2809	0,6106	-0,4181	0,3380
	ADF	36,2418	0,7210	52,1066	0,1365***	52,3278	0,1319***
	PP	114,6620	0,0000	57,8293	0,0527**	132,0070	0,0000*
POP	LLC	-1,03118	0,1512	1,66193	0,9517	-1,75238	0,0399**
	BRG	2,71310	0,9967	-	-	-	-
	IPS	1,93264	0,9734	3,51809	0,9998	1,48523	0,9313
	ADF	19,86490	0,9968	31,27990	0,8365	30,55720	0,8591
	PP	34,10690	0,7320	39,00160	0,5151	39,68930	0,4841
UNEMP	LLC	-12,43690	0,0000*	-6,35511	0,0000*	-8,13267	0,0000*
	BRG	0,73381	0,7685	-	-	-	-
	IPS	0,08503	0,5339	-0,19900	0,4211	-0,80868	0,2093
	ADF	44,86690	0,3526	47,86950	0,2467	50,78060	0,1660***
	PP	27,04420	0,9644	19,46400	0,9988	51,34060	0,1530***

POPA	LLC	-5,83154	0,0000*	-2,71060	0,0034*	-4,73495	0,0000*
	BRG	3,32586	0,9996	-	-	-	-
	IPS	0,48456	0,6860	1,33460	0,9090	-0,98122	0,1632***
	ADF	39,25460	0,5922	30,53760	0,9053	48,66190	0,1152***
	PP	35,69940	0,7426	29,42570	0,9285	71,21590	0,0009*